
Maleriet av fastlegen – finnes det?

FORSIDEBILDET

Foto fra Bergen Billedgalleri. Oljemaleri 29,5 × 39,5 cm

Vi vet ikke hvordan fastlegerollen kommer til å bli, for ordningen er ny. Vi har ikke prøvd den ut på landsbasis ennå. Forsøksordninger har vært gjennomført, ja vel, men fastlegen som en allmenn, ny legerolle vet vi ikke hvordan kommer til å ta seg ut. F.eks. når rollen skal tolkes gjennom en kunstners uttrykk.

Bli det den oppofrende, selvutslettende mors- eller farsfigur som hegner om sine listepasienters ve og vel? I lerretets sentrum en oppgitt og sliten kollega med tomt blikk mot betrakteren. Fremstilt i skjørt og bluse holdt i gråbrunt, eventuelt som en folkets tjener i falmet flanell. I forgrunnen en dyster underskog av bydende pekefingrer fra kravstore førtiåringer og bedende hender fra senile eldre. Bildets bakgrunn går derimot i lysende hvitt, en sammensmelting av andre aktører i folkehelsens marked, med korslagte armer, portrettert nedenfra.

Vil det kommende genremaleri av fastlegen heller vise den fjerne, utilnærmelige lege på et ryddig kontor, uttrykksløst studerende sin venteliste med påslått telefonsvarer? Kunstneren kan ha valgt å gjøre kontorvinduet i bakgrunnen smårutet. For å hentyde til det trygge og lukkede rom, og for å markere gitteraktig avstand mellom allmenn- og samfunnsmedisin innenfor og allmennhet og samfunn utenfor.

Eller blir malerens fortolkning av fastlegerollen simpelthen den samme som vi kjenner fra tidligere legeportretter? Fordi det ikke blir så stor forandring. Primærlegen som yter sitt beste, nå som før.

Debatten om listepasientsystem og fastlege har vært intens både på legehald og ellers nå foran innføringen av ordningen, det vet vi alle. Legers usikkerhet overfor den nye fremtiden er kommet frem i faglige fora. Mediene har gjenspeilt befolkningens tvisyn, både engstelsen for å bli bundet og tilfredsheten over endelig å få en lege som er forpliktet til å stille opp.

Da Fritz Thaulow (1847 – 1906) kommenterte sin tids legerolle med maleriet Doktorhesten fra 1888, var han kanskje inne på et poeng som er gyldig den dag i dag. Til og med enda mer gyldig i befolkningen enn debatten har vist.

Thaulows maleri viser skyssen som venter utenfor. Stille, rolig, tålmodig, lenge. Doktoren er inne for å hjelpe, lindre eller trøste. Kanskje er samfunnets ønske til primærhelsetjenesten egentlig et ønske om at det skal være en doktorhest utenfor, ikke bare når vi trenger det, men til enhver tid. Det er et ønske om trygghet, en forsikring mot fare, et ønske om å ha noen som hjelper, lindrer og trøster bestandig, i en tid da så mange andre av livets ledestjerner har bleknet.

Og dette kan neppe noen form for primærhelsetjeneste tilby. Spesielt ikke når underkastende tillit skal kombineres med full kontroll.

Kan hende er det i virkeligheten Thaulows Doktorhesten som er maleriet av fastlegen?

Eller i det minste av drømmen om fastlegen.

ØivindLarsen

Publisert: 30. mai 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.